

VASLUIENII ÎN CAMPANIA MILITARĂ DIN ANUL 1916

Constantin CHIPER*
Mihai Cristian ȘELARU**

Cuvinte cheie: *Vaslui, Regimentul 25 infanterie Vaslui, Regimentul 2 și 3 Roșiori din Bârlad*

Mots clé: *Vaslui, Les Régiments 25 Infanterie Vaslui, Les Régiments 2 et 3 Roșiori de Bârlad*

RÉSUMÉ

Les habitants de la ville de Vaslui ont participé dans les campagnes militaires de l'année 1916 avec les Régiments 25 Infanterie Vaslui, le Régiment 65 Infanterie Vaslui, le Régiment 12 Infanterie «Cantemir» Bârlad, le Régiment 52 Infanterie Bârlad, la 5e Brigade Roșiori et les Régiments 2 et 3 Roșiori de Bârlad. Certains habitants de Vaslui ont été mobilisés dans les unités militaires des départements voisins (Iași, Bacău, Roman, Neamț, Vrancea, Tecuci et Galați) ou dans le reste du pays.

Conținutul și caracterul primului război mondial au fost relevate cu pregnanță de scopurile politice și obiectivele militare urmărite de beligeranți. Germania se lansa într-un „război hegemonial” pentru dominație imperialistă în lume, în timp ce Austro-Ungaria viza luarea sub control a Balcanilor, prin extinderea influenței sale în Serbia, Bulgaria, Grecia și Albania. Marea Britanie căuta să elimine flota germană de pe principalele mări, să anihileze concurența celui de al doilea Reich și să-i acapareze bogatele colonii din Africa de sud-vest și de sud-est. Franța viza nu numai redobândirea Alsaciei și Lorenei, ci și dezmembrarea imperiului Wilhelmian și anexarea Ruhrului, iar Rusia spera să-și instaureze dominația în Peninsula Balcanică, la Istanbul și în Persia.⁹⁵⁵

În cazul altor state – România, Serbia și Belgia – participarea la această mare conflagrație a fost subordonată exclusiv unor obiective de interes național: apărarea în fața agresiunii, eliberarea unor teritorii ce se aflau sub stăpânire străină, construirea sau întregirea statelor naționale independente și suverane.⁹⁵⁶

Alte națiuni, aflate de secole sub dominație străină, precum polonezii, cehii și slovacii, care se luptau pentru același drept fundamental la viață proprie, s-au angajat cu hotărâre în efortul general eliberator, acționând pentru reconstituirea statelor lor independente.

Conform Ordinului Marelui Stat Major, nr. 2786, din august 1916, în ziua de 14 august, la ora 24:00, s-a declarat mobilizarea generală a armatei române. Cu acest

* col. (rtr), Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria”, Filiala Prahova.

** muzeograf, Muzeul Județean Ștefan cel Mare Vaslui.

⁹⁵⁵ Vasile Alexandrescu ș.a., *Istoria militară a poporului român*, volumul V, Editura Militară, București, 1988, p. 320.

⁹⁵⁶ *Ibidem*.

prilej, Majestatea Sa, Regele Ferdinand I, s-a adresat oștirii și întregului popor, cu următorul apel:

„Ostași,

*V-am chemat ca să purtați steagurile noastre peste hotare, unde frații noștri vă așteaptă cu nerăbdare și inima plină de nădejde. Umbrele marilor voievozi Ștefan cel Mare și Mihai Viteazu, ale căror rămășițe zac în pământurile ce veți dezrobi, vă îndeamnă la biruință, ca vrednici urmași ai oștenilor care au învins la Războieni, la Călugăreni și la Plevna, Rahova, Vidin. Veți lupta alături de marile națiuni cu care ne-am unit; o luptă aprigă vă așteaptă. Cu bărbăție și credință să-i îndrumăm pe ostași să învingă greutățile și cu ajutorul lui Dumnezeu, izbânda va fi a noastră. Arătați-vă deci demni de gloria străbună! De-a lungul veacurilor un neam întreg vă va binecuvânta și vă va slăvi!*⁹⁵⁷

După măsurile adoptate de Marele Stat Major al Armatei Române, România a declarat război Austro-Ungariei, în ziua de 14 august 1916. Au urmat declarațiile de război adresate României de către Germania, la 15 august 1916, și Bulgaria, la 19 august 1916.

Ostașii din fostele județe Fălciu, Tutova și Vaslui au fost mobilizați în unitățile militare înființate anterior. Pe teritoriul actualului județ Vaslui existau următoarele unități militare: Regimentul 12 Infanterie „Cantemir” Bârlad, dublura sa, Regimentul 52 Infanterie Bârlad, Regimentul 25 Infanterie „Racova” Vaslui, dublura sa, Regimentul 65 Infanterie Vaslui, Regimentul 2 Roșiori Bârlad și Regimentul 3 Roșiori Bârlad.

În campania militară din vara și toamna anului 1916, Regimentul 25 Infanterie Vaslui, subordonat Brigăzii 15 Infanterie Iași, comandată de colonelul Gheorghe Boureanu, și Diviziei a 8-a Infanterie Botoșani, comandată de generalul Ioan Pătrașcu, a purtat lupte grele la Poiana Sărată și la Oituz. Până în zorii zilei de 15 august 1916, trupele regimentului au reușit să captureze 300 de oameni și armamentul lor. Ostașii regimentului au înaintat, până la 17 august, prin lupte grele, până la Brețcu și apoi, timp de trei zile, ostașii au realizat lucrări de fortificații la Brețcu și Mihăileni.⁹⁵⁸

Înaintând prin dârze lupte, ostașii Regimentului 25 Infanterie, împreună cu ceilalți ostași din Brigada 15 Infanterie, au atacat orașul Miercurea-Ciuc, frontal și prin învăluire, ei reușind să ajungă, în ziua de 29 august, pe aliniamentul Miercurea-Ciuc – Mihaly.

În luna septembrie, efectivele Brigăzii 15 Infanterie și ale Regimentului 25 Infanterie Vaslui au desfășurat sângeroase lupte pe direcția: Pojan – Băile Tușnad – Sânmartin – Sâncrăieni – Odorhei – Băile Homorod – Sovata.

Ca urmare a complicării situației militare în Dobrogea și în sudul țării, Marele Stat Major a ordonat unităților militare românești care luptau în Transilvania, să se retragă pe aliniamentul Carpaților. În acest mod a fost disponibilizată o parte din

⁹⁵⁷ Constantin Chiper, *Cronica militară a județului Vaslui*, Editura Pim, 2012, p. 32.

⁹⁵⁸ *Ibidem.*, p. 32.

forțele militare, care au fost trimise pe frontul din sud, cu scopul de a stăvili atacurile dezlanțuite de trupele invadatoare germane, bulgare și turce.⁹⁵⁹

În această grea situație, în ziua de 29 septembrie 1916 Regimentul 25 Infanterie Vaslui s-a deplasat în dispozitivul de luptă de la Bicaz, iar la data de 30 septembrie la Piatra Neamț, aici refăcându-și efectivele și mijloacele de luptă.⁹⁶⁰

La data de 20 octombrie 1916, Regimentul 25 Infanterie Vaslui s-a deplasat, cu trenul, la Târgu Ocna, în apărarea Oituzului. Unitatea a ocupat un dispozitiv de luptă de apărare, pe aliniamentul: dealul Ploștina – Muncel – Stâncica – Herăstrău – Matiușca.⁹⁶¹

La data de 30 octombrie 1916, Regimentul 25 Infanterie Vaslui a intrat în subordinea Diviziei 15 Infanterie (supranumită „Divizia de fier”), comandată de generalul de divizie Eremia Grigorescu, cel care a lansat deviza „*Pe aici nu se trece!*”

Până la sfârșitul lunii noiembrie 1916, efectivele Regimentului 25 Infanterie au luptat cu dârzenie, eroism și spirit de sacrificiu pe plaiul Pălămida, plaiul Măgurica, plaiul Runcului și coama Manoilă, contribuind la oprirea ofensivei inamicului pe Valea Troțușului. Elogiind eroismul lor, reputatul istoric militar Constantin Kirițescu arăta: „*soldații regimentelor moldovenești, care au apărut Oituzul, au vărsat șiroaie de sânge. În special ieșenii din Regimentele 13 și 53 Infanterie și vasluienii din Regimentele 25 și 65 Infanterie. Tradiția lui Peneș Curcanul se cuvenea să fie cinstită.*”⁹⁶²

Dispozitivul de luptă al regimentului s-a modificat treptat, în funcție de situația de pe front, astfel încât în luna decembrie 1916 efectivele sale au ocupat aliniamentul: Bogdănești – plaiul Măgurica – Cașin. La data de 30 decembrie 1916, efectivele regimentului se aflau pe aliniamentul: Fetișoarele – dealul Șerbești – Varnița – Stânci – Cașin.

Prin Înaltul Ordin de Zi nr. 26, din 31 decembrie 1916, drapelul de luptă al Regimentului 25 Infanterie Vaslui a fost decorat cu Ordinul „Mihai Viteazu”, clasa a 3-a, pentru bravura deosebită, dârzenia și înaltul spirit de sacrificiu dovedite în lupte, timp de trei luni, în bătălia de la Oituz. De asemenea, au fost decorați și unii ofițeri și ostași remarcați în acțiunile de luptă desfășurate.⁹⁶³

Începând din luna august 1915, Regimentul 12 Infanterie „Cantemir” Bârlad a executat lucrări de fortificații și a întărit apărarea pe linia de acoperire a graniței în zona Nehoiăș, județul Buzău unde a contribuit la construirea șoselei spre graniță.

Ordinul de mobilizare al Marelui Stat Major a găsit Regimentul 12 Infanterie „Cantemir” în zona Nehoiu, cu cele trei batalioane operative. Partea Sedentară a unității, înființată în toamna anului 1916, a rămas în Bârlad, continuând instrucția unui efectiv de 1000 de ostași.⁹⁶⁴

⁹⁵⁹ *Ibidem.*, p. 33.

⁹⁶⁰ *Ibidem.*

⁹⁶¹ *Ibidem.*

⁹⁶² Constantin Kirițescu, *Istoria războiului pentru întregirea României, 1916-1919*, vol. 1, Institutul de arte grafice „România Nouă” Th. Voinea, București, 1922, p. 317.

⁹⁶³ Arhivele Militare Române Pitești (în continuare AMRP), Registrul Istoric nr. 789 al Regimentului 25 Infanterie Vaslui, f. 1.

⁹⁶⁴ Constantin Chiper, *op. cit.*, p. 57

Regimentul 12 Infanterie „Cantemir” Bârlad făcea parte din Grupul militar „Valea Buzăului”, compus din Brigada 12 Infanterie Galați, care mai avea în subordine Regimentul 11 Infanterie „Siret” Galați, Batalionul 3 Infanterie din Regimentul 24 Infanterie Tecuci, Divizionul 1 din Regimentul 11 Artilerie Focșani și Bateria a 2-a din Regimentul 3 Obuziere Focșani. Regimentul bârlădean, subordonat Brigăzii 12 Infanterie Galați și Diviziei a 6-a Infanterie Focșani, era dislocat la Broasca și a înaintat, până la 30 august 1916, pe șoseaua Vama Cheia – Pichetul Crasna – Vama Crasna – Zagon – Zoroșina – Bikfalva – Uzonchile – Sepsi Szt Georgiu – Arkos – Ghidafalna.⁹⁶⁵

În perioada 1-18 septembrie 1916, efectivele unității, împreună cu celelalte unități din Brigada 12 Infanterie, s-au deplasat, prin lupte grele, pe itinerariul: Kakz – Homorod – Kuhlalom – Soveniseg – Szahaleni – Koppen – Dumbrava – dealul Winmuhl.⁹⁶⁶

În perioada 19-25 septembrie 1916, efectivele Brigăzii 12 Infanterie au înaintat, prin crâncene lupte, pe itinerariul: pădurea Venu – Felmer – Halmagy – Kohalom – Darecz – Szambor – Homorod – Ujfale – Varghiasi – Rakoș – Bikfalva – Uzon.⁹⁶⁷

Înfrângerile suferite de trupele române și ruse în Dobrogea, și forțarea trupelor din Armata 1-a Română, și Armata a 2-a Română să se retragă pe aliniamentul Carpaților Meridionali, au determinat Marele Stat Major să ordone Armatei de Nord (A. A 4-a) să se retragă pe aliniamentul Carpaților Răsăriteni.

În seara zilei de 25 septembrie 1916 efectivele Brigăzii 12 Infanterie au ajuns la Prejmer și Bod și au primit ordin să se retragă spre Brașov, în sprijinul Brigăzii 5 Infanterie Pitești. Pe traseu, ostașii au capturat 8 tunuri, 10 chesoane și efectivele lor de deservire.⁹⁶⁸

La data de 26 septembrie 1916 Regimentul 12 Infanterie „Cantemir” a primit ordin de retragere spre Întorsura Buzăului, ajungând acolo la ora 19:00. Noaptea, regimentul s-a stabilit în apărare pe dealul Seciu. În ziua de 27 septembrie regimentul s-a întors în munți, la Tabla Buții, neputând rezista masivului atac inițiat de inamic. De aici, prin lupte grele, s-a retras la Gura Siriului și Broasca.⁹⁶⁹

În ziua de 29 septembrie efectivele Brigăzii 12 Infanterie s-au oprit pe poziția de apărare de la Broasca – Vama Cheia. Regimentul 12 Infanterie „Cantemir” a executat lucrări de întărire a apărării, pe aliniamentul: dealul Jariștea – Siriul Mare – dealul Babei – Grămăticul.⁹⁷⁰

La data de 2 octombrie 1916 inamicul a reușit să ocupe muntele Monteoru, dar, după contraatacul viguros al Regimentului 12 Infanterie „Cantemir” Bârlad, trupele cotoptoare au fost alungate. Ostașii români au reușit să ia prizonieri 206

⁹⁶⁵ AMRP, Fond Brigada 12 Infanterie, Jurnal de Operații nr. 1109, f. 14

⁹⁶⁶ Constantin Chiper, op.cit., p. 57.

⁹⁶⁷ AMRP, Fond Brigada 12 Infanterie, Jurnal de Operații nr. 1109, f. 9-13.

⁹⁶⁸ *Ibidem.*, f. 14.

⁹⁶⁹ *Ibidem.*, f. 15-16.

⁹⁷⁰ *Ibidem.*, f. 17-18.

ostași unguri și au eliberat prizonierii români din această zonă și de pe valea pâraului Mare și Jariștea.⁹⁷¹

Cooperând cu celelalte unități militare din Brigada 12 Infanterie, în perioada 3-14 octombrie 1916 Regimentul 12 Infanterie „Cantemir” a desfășurat lupte de apărare pe dealul Șoimu, a consolidat pozițiile de apărare prin efectuarea unor lucrări genistice, a asigurat recunoașterea pozițiilor inamicului și a efectuat misiuni de patrulare pe dealul Frunzelor.⁹⁷²

La data de 23 noiembrie 1916, efectivele Brigăzii 12 Infanterie au primit ordin de retragere de la eșaloanele superioare, pentru a sprijini unitățile românești care se retrăgeau din Muntenia spre Moldova. Regimentul 12 Infanterie „Cantemir” s-a retras la Fundeni și Racovițeni, județul Buzău.

După data de 16 decembrie 1916, Regimentul 12 Infanterie „Cantemir” s-a retras pe itinerariul: Tâmboiești – Dragosloveni – Urechești – Cotești – Odobești – Voinești – Pătești. În ziua de 27 decembrie a ocupat poziție de apărare pe malul drept al râului Șușița, în satul Țifești. În ziua de 28 decembrie regimentul a schimbat pe poziție Regimentul 14 Infanterie Roman, la Fitionești.⁹⁷³

Regimentul 52 Infanterie Bârlad (dublura Regimentului 12 Infanterie „Cantemir”) și Regimentul 65 Infanterie Vaslui (dublura Regimentului 25 Infanterie Vaslui) au fost deplasate cu trenul și au luptat, în lunile august și septembrie 1916, în Dobrogea și, apoi, din octombrie 1916, la Oituz. Timp de trei luni ostașii acestor două regimente au luptat la Hârja, Grozești, dealul Măciucaș, coama Stâncicăi, coama Manoilă, coama Arșița, culmea Ploștina, la sud de satul Mănăstirea Cașin și pe dealurile Cârpeniș și Puhnei.

Prin Înaltul Ordin de Zi, nr. 26, din 31 decembrie 1916, drapelele Regimentelor 52 și 65 au fost decorate cu Ordinul „Mihai Viteaz”, clasa a 3-a, pentru bravura deosebită, dârzenia și înaltul spirit de sacrificiu dovedite în lupte, timp de trei luni, la Oituz.⁹⁷⁴

Regimentele 2 și 3 Roșiori Bârlad, împreună cu Regimentul 6 Roșiori Tecuci, au fost subordonate Brigăzii 5 Roșiori Bârlad și Diviziei a 2-a Cavalerie Iași și au participat la luptele din Transilvania, în zona Țara Bârsei, până la 20 septembrie 1916 (în subordinea Armatei a 2-a Române), și apoi în zona Miercurea Ciuc și Târgu Secuiesc (în subordinea Armatei de Nord).

În ziua de 30 septembrie 1916, pe înălțimile Megheluș, a fost rănit mortal căpitanul Petre Carp, din Regimentul 2 Roșiori Bârlad, unul dintre cei trei fii ai fostului prim-ministru Petre Carp, toți fiind mobilizați în august 1916 în Armata Română.⁹⁷⁵

Până la data de 15 octombrie Brigada a 5-a a luptat pe Valea Cașinului, apoi, împreună cu celelalte unități din Divizia a 2-a Cavalerie, brigada a fost transportată, pe calea ferată, până la Budești, pe Argeș, în subordinea Grupului apărării Dunării.

⁹⁷¹ *Ibidem*, f. 19-21.

⁹⁷² *Ibidem*, f. 36-50.

⁹⁷³ *Ibidem*, f. 53-55

⁹⁷⁴ AMRP, Fond Regimentul 65 Infanterie, Registrul Istoric nr. 860, fila 7.

⁹⁷⁵ Gheorghe Marin ș.a., *Istoria cavaleriei române*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1998, p. 186.

Ostașii Brigăzii a 5-a Roșiori s-au comportat eroic în timpul operațiunii de apărare a Bucureștilor, pe Argeș-Neajlov.

În ziua de 15 noiembrie 1916 Regimentul 2 Roșiori din Bârlad, comandat de colonelul Gheorghe Naumescu, a intrat în legendă prin desfășurarea șarjei de la Prunaru/județul Teleorman, cu prețul unor mari pierderi umane, cai și tehnică de luptă.⁹⁷⁶

Din totalul de 14 ofițeri și 360 de subofițeri, gradați și soldați ai unității, au supraviețuit șarjei de la Prunaru 150 de călăreți, dintre care și 5 ofițeri. Colonelul Gheorghe Naumescu a fost grav rănit și luat prizonier de către nemți. Internat într-un spital din Sofia, el a reușit să scrie testamentul către familie, un document de înaltă ținută patriotică.⁹⁷⁷

Ca un omagiu adus celor căzuți în această luptă, la data de 8 iunie 1930, pe locul luptelor de la Prunaru a fost ridicat, de către Societatea „Cultul Eroilor” din România, un frumos monument și s-a organizat, în incinta școlii sătești, Colțul Muzeistic „Șarja de la Prunaru”.⁹⁷⁸

La data de 16 noiembrie 1916, Regimentele 2 și 3 Roșiori din Bârlad au primit ordin să se retragă, prin lupte, pe itinerariul: Mihăilești – Poieni – Cornetu – Bragadiru. Unitățile au cantonat, la data de 19 noiembrie, de la ora 18:00, la Bragadiru. De la 23 noiembrie, roșiorii bârlădeni au început retragerea spre Slobozia și apoi spre Bârlad, intrând în garnizoană la data de 8 decembrie 1916.

De la data de 11 decembrie cele două unități s-au deplasat pe itinerariul: Vaslui – Iași – Podul Iloaei – Târgu Frumos – Hârlău – Deleni – Botoșani – Dumbrăveni – Burdujeni. Aici au cantonat, de la 18 decembrie și până la sfârșitul lunii decembrie 1916. La Burdujeni au amenajat o șură pentru adăpostirea cailor și au construit bordeie și spații de cazare pentru ostași, pe care i-a instruit în iarna anului 1916/1917.⁹⁷⁹

⁹⁷⁶ AMRP, Fond Regimentul 2 Roșiori (1916-1921), dosar nr. 13, f. 32.

⁹⁷⁷ *Ibidem.*

⁹⁷⁸ *Ibidem.*, f.23

⁹⁷⁹ *Ibidem.*, f.39- 41